

Nr 150.

Ankom till riksdagens kansli den 13 maj 1938 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ersättning till Hablingbo kommun och Gotlands läns landsting för vissa sjukvårdskostnader.

(3:e avd.)

I en inom andra kammaren av herr *Th. Gardell* väckt motion, nr 32, har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att staten skall vidkännas de kostnader, som drabba Hablingbo kommun och Gotlands landsting i anledning av en i nämnda kommun inträffad tuberkulosepidemi bland skolbarn, samt att för budgetåret 1938/39 måtte för ifrågavarande syfte anvisas ett anslag av 19 163 kronor 60 öre.

Av motionen inhämtas, att ett stort antal barn i en småskola i Hablingbo socken av Gotlands län hösten 1935 blivit infekterade av tuberkulos — med största sannolikhet genom en smittobärande lärarinna därstädes — samt att femton av dessa barn sedermera företett sådana tuberkulösa förändringar, att de måst intagas för vård å Rävlanda barnsanatorium, där Gotlands läns landsting förhyrt visst antal platser. Kostnaderna för denna sanatorievård hava under åren 1936 och 1937, enligt utdrag av Hablingbo kommuns räkenskaper, uppgått till följande belopp:

Till Rävlanda barnsanatorium utbetalade vårdkostnader	17 399: 80
Resekostnader Visby—Rävlanda—Visby	806: 50
Övriga resekostnader	60: —
Ränta å lån	697: 30
Skolkassans utlägg	200: —
Summa utgifter	19 163: 60
Gottgörelse av Gotlands läns landsting	11 330: —
Kommunens utgifter	7 833: 60

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen hava efter vederbörlig remiss yttranden avgivits av *skolöverstyrelsen*, *medicinalstyrelsen* och *statskontoret*. Dessa yttranden finnas fogade till detta utlåtande såsom bilagor A—C.

Utskottet. Av medicinalstyrelsens yttrande framgår, att vid Rävlanda sanatorium under åren 1936 och 1937 vårdats sammanlagt aderton barn från Hablingbo kommun och att i vårdavgifter för dessa erlagts 18 464 kronor. Såsom bidrag till dessa kostnader har staten enligt de för tuberkulosvården i allmänhet gällande grunderna till Gotlands läns landsting redan utbetalt 9 591 kronor 75 öre. Av ifrågavarande vårdkostnad skulle alltså återstå att täcka ett belopp av 8 872 kronor 25 öre.

Emellertid har såväl medicinalstyrelsen som statskontoret funnit omständigheterna motivera, att staten i föreliggande fall lämnar någon ersättning utöver den, som utgår enligt de allmänna statsbidragsgrunderna. Statskontoret har därvid biträtt ett av medicinalstyrelsen framlagt förslag, att staten för vård av förenämnda aderton barn skulle lämna ett extra bidrag av en krona för dag och barn, så länge vård för något av dem erfordrades. Härigenom skulle den vårdkostnad, för vilken landstinget hade att i sista hand svara, för åren 1936 och 1937 nedbringas med ytterligare 5 481 kronor till 3 391 kronor 25 öre. Därvid har förutsatts att landstinget, så långt möjligt vore, skulle hålla Hablingbo kommun skadeslös för de utgifter för resor, räntor å lån m. m., som kommunen åsamkats eller kunde komma att åsamkas i anledning av ifrågavarande epidemi.

Jämväl utskottet finner för sin del vissa skäl tala för att staten i detta fall påtager sig större andel i vårdkostnaderna än vad de allmänna statsbidragsgrunderna innebära. Utskottet kan därutinnan i allt väsentligt ansluta sig till vad medicinalstyrelsen anfört och föreslagit. Utskottet tillstyrker alltså, att Gotlands läns landsting tillerkännes extra statsbidrag med en krona för dag och ett vart av förenämnda barn, så länge vård erfordras. Såsom villkor för detta bidrags erhållande torde emellertid böra — utöver vad medicinalstyrelsen och statskontoret förutsatt — stadgas, att av betalande patient eller dennas målsman icke må uttagas högre vårdavgift än en krona per dag samt att summan av statsbidraget och patientavgiften icke må överstiga landstingets egna kostnader för patientens vård å sanatoriet.

Någon höjning av det för nästa budgetår anvisade förslagsanslaget till driften av anstalter för lungtuberkulos torde icke behöva vidtagas för nu berörda ändamål.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av herr Gardells motion II: 32 må medgiva, att Gotlands läns landsting må på ovan angivna villkor — utöver det enligt gällande allmänna grunder utgående statsbidraget — åtnjuta statsbidrag med en krona för dag och varje barn, som på grund av nämnda epidemi vårdats eller vårdas å Rävlanda barnsanatorium, dock att

summan av statsbidraget och uttagen patientavgift icke må överstiga landstingets egna kostnader för vederbörande barns vård å sanatoriet.

Stockholm den 13 maj 1938.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Nilsson i Gränebo, Johansson i Fredrikslund, Nilsson i Malmö, Svensson i Kompersmåla, Hansén, Asplund, Bergström, Nilsson i Landeryd, Ström i Lidköping, Larsson i Varberg, von Heland och Domö; samt

från andra kammaren: herrar Råstock, Magnusson i Skövde, Törnkvist, Eriksson i Stockholm, Jeppsson, Persson i Falla, Andersson i Prästbol, Lindberg i Umeå, Isacsson, Andersson i Södergård, Weijne och Hansson i Rubbestad.

Bilaga A.

Kungl. Skolöverstyrelsen.

Till Riksdagens statsutskott.

Genom nådigt beslut den 11 februari 1938 har Kungl. Skolöverstyrelsen anbefallts att senast den 10 mars 1938 till Eder avgiva yttrande över i motion II: 32 avhandlat ärende. Med anledning härav får överstyrelsen anföra följande.

Då det synes vara konstaterat, att de i föreliggande motion omtalade tuberkulosfallen bland skolbarnen i Hablingbo skola förorsakats genom infektion under barnens obligatoriska skolgång, synes det överstyrelsen, att skäl tala för att kostnaderna för barnens vård bära bestridas av allmänna medel. Om och huruvida dessa skola fördelas mellan stat och kommun eller skola bäras av endera undandrar sig överstyrelsens bedömande.

De i motionen lämnade kostnadsberäkningarna hava icke kunnat i överstyrelsen underkastas någon granskning.

Stockholm de 22 februari 1938.

För Skolöverstyrelsens folkskolavdelning:

J. ENGVALL.

Kurt Falck.

| Gurli Hultengren.

Kungl. Medicinalstyrelsen.

Till Riksdagens statsutskott.

Genom remiss den 11 februari 1938 har Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att till Riksdagens statsutskott avgiva av utskottet begärt yttrande över en av herr Gardell i andra kammaren väckt motion (nr 32) om anslag till ersättande av Hablingbo kommun och Gotlands läns landsting åsamkade kostnader för en i en småskola därstädes utbruten tuberkulosepidemi. Avskrift av nämnda yttrande skulle därjämte av styrelsen insändas till Socialdepartementet.

Medicinalstyrelsen får härmed anföra följande.

Enligt från Rävlanda sanatorium erhållet meddelande hade därstädes under åren 1936 och 1937 sammanlagt 18 barn från Hablingbo socken mottagits för vård. Sammanlagda antalet underhållsdagar för dessa barn har uppgått till 5 481. — I vårdavgifter för nämnda barn har enligt sanatoriets räkenskaper erlagts 18 464 kronor. Den vårdavgift, som av sanatoriets styrelse uttagits, har begränsats till självkostnaden och har uppgått till kronor 3: 35—3: 40 per vård dag.

Sedan sanatoriet genom medicinalstyrelsens försorg avsynats, hava vid detsamma 64 vårdplatser godkänts såsom sanatorieplatser, d. v. s. berättigade till ett statsbidrag av 1 krona 75 öre per vård dag. På grund härav har av styrelsen till Gotlands läns landsting för förenämnda 5 481 vård dagar i statsbidrag utbetalats 9 591 kronor 75 öre.

Vid tuberkulossjukvårdsanstalterna täckes det utgiftsbelopp, som överstiger statsbidraget, dels med en legosängsavgift, som vid sanatorier får uppgå till högst 2 kronor för vård dag, dels med tillskott från sjukvårdsområdet, som i regel är ägare till vårdanstalten. Vanligen uttaga emellertid landstingen icke högre legosängsavgift än 1 krona för vård dag. För obemedlade patienters vård ansvara i första hand primärkommunerna, vilkas kostnader för detta ändamål restitueras av landstingen.

I föreliggande fall skulle sålunda ett belopp av 8 872 kronor 25 öre återstå att gälda genom legosängsavgifter och tillskott från landstinget.

Ehuru fall av spridning av tuberkulös smitta inom skolorna vid upprepade tillfällen förekommit, torde en sådan epidemi av den omfattning, som förekommit i Hablingbo skola våren 1936, lyckligtvis vara synnerligen sällsynt. Styrelsen är övertygad om, att en tidsenlig lagstiftning rörande noggrann kontroll över lärares och skolelevers hälsotillstånd, speciellt beträffande förekomsten av smittsam tuberkulos, skall göra det möjligt att helt förebygga epidemier av detta slag, och styrelsen får framhålla, att styrelsen i juni månad 1937 till Kungl. Maj:t avlämnat förslag till ny tuberkuloslag.

Tuberkulosepidemien bland skolbarnen i Hablingbo har utan tvivel för socknen i fråga utgjort en betydande olycka, som från flera synpunkter är vård behjärtande. Ett bidrag från statens sida utöver det som i allmänhet lämnas, kan enligt styrelsens mening anses vara motiverat. Styrelsen önskar framhålla, att andra sjukvårdsområden tidigare av Riksdagen erhållit förhöjda bidrag till sin tuberkulosvård på grund av särskilt ömmande om-

ständigheter, såsom särdeles hög tuberkulosfrekvens och hög landstings-skatt. — Så har förhållandet varit beträffande de nordligaste länen.

Styrelsen kan vitsorda, att Gotlands län såväl beträffande storleken av tuberkulosdödligheten som ock beträffande tuberkulosens tillbakagång befinner sig i jämförelse med andra län i synnerligen ogynnsamt läge. I dylikt avseende får styrelsen hänvisa till här bifogade särtryck ur Hygiæa.¹

Styrelsen håller före, att lämpligaste åtgärden att i detta fall lämna bistånd vore, att staten beviljade ett förhöjt bidrag för vården av de barn, som ådragit sig tuberkulos under förenämnda epidemi. Styrelsen får för sin del föreslå, att — såsom förhållandet tidigare varit i fråga om å Norrbottens läns centralsanatorium i Sandträsk intagna patienter — statens bidrag till vården av ifrågavarande patienter skall utgå med ett belopp, som med 1 krona överstiger det bidrag, som redan utbetalats, d. v. s. att statsbidraget för dag och patient skulle komma att uppgå till sammanlagt 2 kronor 75 öre. Det ytterligare statsbidrag för åren 1936—1937 som vid bifall till detta förslag komme att utgå för ifrågavarande patienter skulle uppgå till ett belopp av sammanlagt 5 481 kronor, varefter för landstinget och bemedlade patienter återstode ett belopp av 3 391 kronor 25 öre att täcka. Styrelsen anser, att bidrag efter denna grund bör utgå för de under förenämnda epidemi insjuknade barnen, så länge vård för något av dem erfordras, men håller före att detta förhöjda bidrag tämligen snart skall komma att upphöra, vadan någon förhöjning av det av Kungl. Maj:t äskade anslaget till bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos för budgetåret 1938/1939 knappast torde vara erforderligt.

Styrelsen förutsätter, att landstinget med detta ökade bidrag så långt möjligt är håller Hablingbo kommun skadeslös för de utgifter för resor, räntor och lån m. m., som kommunen åsamkats genom ifrågavarande epidemi.

Styrelsen får i samband härmed omnämna, att Gotlands läns landsting utöver det antal vårdplatser, som erfordrats för beredande av vård åt barnen från Hablingbo socken, vid Rävlanda sanatorium förhyrt vårdplatser för tuberkulossjuka barn från ett stort antal socknar inom länet. Hela antalet vård dagar för barn från Gotlands län under åren 1936—1937 vid nämnda sanatorium utgjorde 21 482. I statsbidrag för samtliga dessa vård dagar har av medicinalstyrelsen till Gotlands läns landsting utbetalts kronor 37 593: 50.

I handläggningen av detta ärende hava deltagit generaldirektören Höjer, medicinalrådet Edén, byråchefen von Dardel samt medicine doktorn Neander, föredragande.

Stockholm den 7 mars 1938.

J. AXEL HÖJER.

Gustaf Neander.

| Einar Hedberg.

¹ Här utelämnat.

Bilaga C.

Kungl. Statskontoret.

Till Riksdagens statsutskott.

På grund av Kungl. Maj:ts remiss har statskontoret att till Eder avgiva yttrande över en inom riksdagens andra kammare av herr Th. Gardell väckt motion (nr 32) om anslag till ersättande av vissa Hablingbo kommun och Gotlands läns landsting åsamkade sjukvårdskostnader.

Då ställning skall tagas till uppkommen fråga om ytterligare statsbidrag till bestridande av kostnader för kroppssjukvård utöver de understöd, som för sådan vård utgå av statsmedel enligt gällande bestämmelser, måste givetvis synnerlig försiktighet iakttagas med hänsyn till räckvidden av de konsekvenser, som kunna följa av ett medgivande av dylikt bidrag. Det gäller att överväga icke blott, om och i vilken utsträckning ytterligare statsunderstöd bör beviljas, utan även på vad sätt understödet bör lämnas.

I förevarande fall av lungtuberkulosepidemi synas emellertid omständigheterna vara sådana, att staten svårligen lär kunna undandraga sig ytterligare medverkan i fråga om bestridandet av de av sagda epidemi föranledda sjukvårdskostnaderna. Beträffande omfattningen av denna medverkan och det sätt, varpå densamma skulle lämnas, har medicinalstyrelsen i sitt den 7 mars 1938 avgivna yttrande i ärendet — av vilket yttrande statskontoret beretts tillfälle att taga del — föreslagit, att i likhet med vad som tidigare skett i vissa fall, medgivande skulle lämnas att till Gotlands läns landsting för beredande av sanatorievård åt de barn, vilka vid omhandlade epidemi åsamkats eller komme att åsamkas lungtuberkulos, finge utgå — utöver landstinget enligt gällande författning i ämnet tillkommande statsbidrag å 1 krona 75 öre för dag och patient, som vårdas å allmän sal eller därmed likställt rum — ytterligare 1 krona för vård dag, att bestridas från det å riksstaten under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter.

Statskontoret finner sig för sin del böra förorda detta medicinalstyrelsens förslag. Såsom villkor för det extra statsbidraget synes emellertid böra uttryckligen föreskrivas, att landstinget skall ersätta Hablingbo kommun för dess på grund av ifrågavarande epidemi uppkomna och uppkommande utgifter för resor, låneräntor m. m.

Stockholm den 9 mars 1938.

K. BERGENDAL.

C. Fr. Nissen.

| Börje Kull.